ગુજરાત સરકાર
શિક્ષણ વિભાગ
ઠરાવ ક્રમાંક :પીઆરઈ–૧૧૧૧–૭૧૧–ક
સચિવાલય, ગાંધીનગર,
તા. ૨૭–૪–૨૦૧૧

<u>વંચાણમાં લીધા</u> : –

(૧) The Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009
(૨) શિક્ષણ વિભાગના ઠરાવ ક્રમાંક : પીઆરઆઈ –૧૧૧૦--૨૨૩–ક, તા.૧૫–૪–૨૦૧૦
(૩) NCTE, New Delhi, ના તા.૩૧–૮–૨૦૧૦ ના પત્રક્રમાંક/ડી.ઓ.નં. ૬૧–૩/૨૦૧૦/ એન.સી.ટી.ઈ(એન એન્ડ એસ)એ–૨૩૨૨૪.
(૪) **રાષ્ટ્રીય શિક્ષક પ્રશિક્ષણ પરિષદ** (National Council for Teacher ducation), **નવી દિલ્હીના પત્રક્રમાંક** : 76-4 / 2010 / NCTE / Acad.A 31224, Dated 14th February, 2011

<u>ઠ રા વ</u> :

પ્રાથમિક શાળાઓમાં વિદ્યાસહાયકોની નિમણૂંક અંગે આમુખ –૨ માં દર્શાવેલ ઠરાવથી નિતિનિયમો અને માપદંડો અમલમાં છે. શિક્ષક યોગ્યતા (Teacher Eligibility) અને શિક્ષક પસંદગીનાં રાષ્ટ્રીય ધોરણો અને માપદંડો Sub-section (1) of Section -23 of RTE Act, 2009 અને RTE Act Clause (n) of Section – 2 માં દર્શાવ્યા મુજબ સ્વીકારવામાં આવતાં હવે રાજય સરકારને પ્રાથમિક શિક્ષકોની ભરતી માટે ' **શિક્ષક યોગ્યતા કસોટી** ' (*Teacher Eligibility Test* : TET) લેવાનું સર્વસ્વીકૃત બને છે.

રાષ્ટ્રીય શિક્ષક પ્રશિક્ષણ પરિષદ, નવી દિલ્હી સૂચિત માર્ગદર્શક બાબતો અને RTE Act, 2009 ને ધ્યાને લેતાં આ પ્રકારની શિક્ષક યોગ્યતા કસોટીના આયોજન, સુચારૂ સંચાલન અને અમલીકરણની બાબત રાજય સરકારની વિચારણા હેઠળ હતી. પુખ્ત વિચારણાના અંતે પ્રાથમિક શિક્ષક યોગ્યતા કસોટી માટે નીચે મુજબના નિયમો ઠરાવવામાં આવે છે. પ્રાથમિક શિક્ષક યોગ્યતા કસોટીનું આયોજન રાજય પરીક્ષા બોર્ડ,

ગાંધીનગર દ્વારા કરવામાં આવશે. પ્રાથમિક શિક્ષક ભરતીમાં આ કસોટીના માનાંકો અને ધોરણો પ્રાથમિક શિક્ષણ નિયામક દ્વારા કરવામાં આવશે.

(૧) ઉમેદવારની યોગ્યતા :

પ્રાથમિક શિક્ષક / વિદ્યાસહાયક અને ઉચ્ચ પ્રાથમિક શિક્ષક / વિદ્યાસહાયક માટે સરકાર દ્વારા તા.૨૭–૪–૨૦૧૧ના ઠરાવથી નકકી કરેલ અને તેમાં વખતોવખત થતા સુધારાવધારા સાથેની શૈક્ષણિક એક તાલીમી લાયકાત ધરાવનાર ઉમેદવાર જ આ પ્રાથમિક શિક્ષક યોગ્યતા કસોટીમાં ઉપસ્થિત થઈ શકશે.

(૨) શિક્ષક યોગ્યતા કસોટી રચનાનું માળખું અને વિષયવસ્તુ :

(I) શિક્ષક યોગ્યતા અંગેની તમામ કસોટીઓ બહુવિકલ્પ સ્વરૂપની અને વિવિધ હેતુલક્ષી સ્વરૂપની (Multiple Choice Question Based - MCQs) રહેશે. દરેક પ્રશ્ન એક ગુણનો રહેશે. દરેક પ્રશ્નના ઉત્તરમાં ચાર વિકલ્પ આપેલા હશે, તેમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરવાનો રહેશે. પરીક્ષાની પધ્ધતિ રાજય પરીક્ષા બોર્ડ નકકી કરશે.

(II) આ કસોટીઓના મૂલ્યાંકનમાં કોઈ નકારાત્મક મૂલ્યાંકન (Negative Marking) રહેશે નહી. સંપૂર્ણ ગોપનીયતા પ્રશ્નપત્રોની રચના સાથે જે તે વિષયની લાયકાત અને અનુભવ ધરાવતા ઉત્તમ તજજ્ઞો દ્વારા રાજય પરીક્ષા બોર્ડ, ગાંધીનગર ધ્વારા કરવાની રહેશે. તે માટેના અલાયદા નિતિનિયમો અને સૂચનાઓ તથા માર્ગદર્શક બાબતો અંગેની સાહિત્ય સામગ્રી અને જાહેરનામું રાજય પરીક્ષા બોર્ડ ધ્વારા તૈયાર કરાવી પ્રચાર પ્રસાર કરશે.

(III) **પરીક્ષા ફી :** રાજય પરીક્ષા બોર્ડ વખતો વખત નકકી કરે તે પ્રમાણે પરીક્ષા ફી રહેશે.

(IV) **શિક્ષક યોગ્યતા કસોટી / પરીક્ષા :**

ગુજરાત રાજયમાં આવેલ કોઈપણ પ્રાથમિક શાળા(ધોરણ–૧ થી ૮)માં શિક્ષક થવા માટે નીચે પ્રમાણેની જુદી–૨ પરીક્ષાઓ લેવાશે.

(અ) પ્રાથમિક શિક્ષક યોગ્યતા કસોટી–I (ધોરણ–૧ થી ૫) (Elementary *Teacher Eligibility Test* –I)

પ્રાથમિક શાળામાં પ્રાથમિક શિક્ષણ (ધોરણ– ૧ થી ૫)માં શિક્ષક / વિદ્યાસહાયક થવા આ પરીક્ષા આપી પાસ કરવાની રહેશે.

(I) વિવિધ હેતુલક્ષી કુલ ૧૫૦ પ્રશ્નો રહેશે અને તેનો સમય સળંગ–૯૦ મિનિટનો રહેશે.

(II) તમામ વિભાગો અને તેના તમામ પ્રશ્નો ફરજિયાત રહેશે.

(III) તમામ વિભાગોનું એક જ પેપર રહેશે.

- વિભાગ – ૧ : બાળવિકાસ અને શિક્ષણના સિધ્ધાંતો (Child Development & Pedagogy) : ૩૦ બહુહેતુક પ્રશ્નો : દરેકનો એક ગુણ : કુલ ગુણ – ૩૦

-- જેમાં Reasoning Ability, Logical Ability, Teacher Aptitude, Data Interpretation જેવી બાબતો પણ સમાવવામાં આવશે.

– બાળવિકાસ અને શિક્ષણના સિધ્ધાંતોનો વિભાગ ૬ થી ૧૧ વયજૂથનાં બાળકો માટેના અધ્યયન–અધ્યાપનના શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન આધારિત રહેશે. ઉમેદવારની વૈચારિક દોહન પ્રક્રિયાનું મૂલ્યાંકન થાય, વિદ્યાર્થી સાથેની સબળ આંતરક્રિયા અંગેની તેની સંકલ્પનાઓ જાણી શકાય, , બાળકેન્દ્રી અધ્યાપન માટેની વિષયસજ્જતા કેવી છે તેનું સુચારૂ મૂલ્યાંકન થાય તેવા વ્યવહારૂ પ્રશ્નો (Applied Questions) અંગેની વિચારપ્રેરક વિષયસામગ્રી કસોટીમાં પૂછવામાં આવશે.

- વિભાગ – ૨ અને ૩ : ભાષા ૧ અને ૨ (ગુજરાતી અને અંગ્રેજી) : ૩૦– ૩૦ પ્રશ્નો : દરેકનો એક ગુણ : કુલ ગુણ – ૬૦

– ભાષાકીય સજજતા અને વિદ્યાર્થીઓ સાથેના વર્ગવ્યવહાર અને આંતરક્રિયાને લગતી સજજતાનું મૂલ્યાંકન – ભાષા–૧ (ગુજરાતી) માં થશે. જયારે ભાષા – ૨ (અંગ્રેજી)માં ભાષાનાં મૂળભૂત તત્વો, પ્રત્યાયન અને સારઅર્થગ્રહણની ક્ષમતાનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવશે.

- વિભાગ – ૪ : ગણિત : ૩૦ પ્રશ્નો : દરેકનો એક ગુણ : કુલ ગુણ – ૩૦

-- વિષયની સંકલ્પના સ્પષ્ટીકરણ અંગેની બાબતો અને Problem Solving Abilities (સમસ્યાઉકેલ સંબંધી ક્ષમતા) તથા વિષયના પધ્ધતિશાસ્ત્ર અને વિષયવસ્તુનું વ્યવહારિક પ્રશ્નો દ્વારા મૂલ્યાંકન થશે.

• વિભાગ – ૫ : પર્યાવરણ, સામાજિક વિજ્ઞાન, સામાન્ય જ્ઞાન, વર્તમાન પ્રવાહોની જાણકારી : ૩૦ પ્રશ્નો : દરેકનો એક ગુણ : કુલ ગુણ – ૩૦

• આમ આ કસોટી માટે ધોરણ ૧ થી ૫ નો અભ્યાસક્રમ ધ્યાને લેવો, પરંતુ તેનું કઠિનતામૂલ્ય અને સંબંધ માધ્યમિક શિક્ષણ (ધોરણ ૬ થી ૮) સાથેનું હોય તે જરૂરી છે.

<u>(બ) પ્રાથમિક શિક્ષક યોગ્યતા કસોટી / પરીક્ષા</u>–II (ધોરણ ૬ થી ૮) (Elementary *Teacher Eligibility Test* –II)

પ્રાથમિક શાળામાં ઉચ્ચ પ્રાથમિક શિક્ષણ (ધોરણ–૬ થી ૮)માં શિક્ષક થવા ઉમેદવારે આ પરીક્ષા/કસૌટી પાસ કરવાની રહેશે.

(I) આ કસૌટીમાં બે વિભાગ રહેશે. વિભાગ–૧ અને વિભાગ–૨.

(II) વિભાગ–૧ દરેક ઉમેદવારે પાસ કરવાનો રહેશે.

(III) વિભાગ–૨ ત્રણ વિષય શિક્ષકો માટે જુદા જુદા રહેશે. વિભાગ–૨ (ગણિત, વિજ્ઞાન)ની કસોટી ઉચ્ચ પ્રાથમિક શિક્ષણમાં ગણિત, વિજ્ઞાનના શિક્ષક થવા, વિભાગ–૨ (ભાષા)ની કસોટી ભાષાના શિક્ષક થવા અને વિભાગ–૨ (સામજીક વિજ્ઞાન)ની કસોટી સામાજીક વિજ્ઞાનના શિક્ષક થવા પાસ કરવાની રહેશે.

(IV) દરેક વિભાગમાં ૭૫ – ૭૫ પ્રશ્નો રહેશે અને બંને વિભાગોનો સળંગ સમય ૧૨૦ મિનિટ રહેશે.

(V) વિભાગ – ૧ : કુલ ૭૫ પ્રશ્નો રહેશે.

(1) બાળવિકાસ અને શિક્ષણના સિધ્ધાંતો (Child Development & Pedagogy) : ૨૫ પ્રશ્નો : દરેકનો એક ગુણ : કુલ ગુણ – ૨૫

-- જેમાં Reasoning Ability, Logical Ability, Teacher Aptitude, Data Interpretation જેવી બાબતો પણ સમાવવામાં આવશે.

-- બાળવિકાસ અને શિક્ષણના સિધ્ધાંતોનો વિભાગ ૧૧ થી ૧૪ વયજૂથનાં બાળકો માટેના અધ્યયન–અધ્યાપનના શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન આધારિત રહેશે. ઉમેદવારની વૈચારિક દોહન પ્રક્રિયાનું મૂલ્યાંકન થાય, વિધ્યાર્થી સાથેની સબળ આંતરક્રિયા અંગેની તેની સંકલ્પનાઓ જાણી શકાય, , બાળકેન્દ્રી અધ્યાપન માટેની વિષયસજ્જતા કેવી છે

તેનું સુચારૂ મૂલ્યાંકન થાય તેવા વ્યવહારૂ પ્રશ્નો (Applied Questions) અંગેની વિચારપ્રેરક વિષયસામગ્રી કસોટીમાં પૂછવામાં આવશે.

(2) ભાષા (ગુજરાતી અને અંગ્રેજી) : ૨૫ પ્રશ્નો : દરેકનો એક ગુણ : કુલ ગુણ – ૨૫

– ભાષાકીય સજજતા અને વિદ્યાર્થીઓ સાથેના વર્ગવ્યવહાર અને આંતરક્રિયાને લગતી સજજતાનું મૂલ્યાંકન ગુજરાતીમાં થશે. જયારે અંગ્રેજીમાં ભાષાનાં મૂળભૂત તત્વો, પ્રત્યાયન અને સારઅર્થગ્રહણની ક્ષમતાનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવશે.

(3) સામાન્ય જ્ઞાન, વર્તમાન પ્રવાહોની જાણકારી : ૨૫ પ્રશ્નો : દરેકનો એક ગુણ : કુલ ગુણ – ૨૫

(VI) વિભાગ – ૨ : કુલ ૭૫ પ્રશ્નો રહેશે.

(1) આ વિભાગમાં નીચેના વિષયો પૈકી જે તે ઉમેદવારે પોતાની લાયકાત મુજબના વિષય રાખવાના રહેશે.

- ગણિત અને વિજ્ઞાન **અથવા**
- ભાષાઓ (અંગ્રેજી : ૪૦ ગુણ, ગુજરાતી : ૨૦ ગુણ, હિંદી અને સંસ્કૃત : ૧૫ ગુણ) **અથવા**
- સામાજિક વિજ્ઞાન (ઈતિહાસ, ભૂગોળ, નાગરિકશાસ્ત્ર, અર્થશાસ્ત્ર, વગેરે)

(2) ગણિત વિષયમાં સંકલ્પના સ્પષ્ટીકરણ અંગેની બાબતો અને Problem Solving Abilities (સમસ્યાઉકેલ સંબંધી ક્ષમતા) તથા વિષયના પધ્ધતિશાસ્ત્ર અને વિષયવસ્તુનું વ્યવહારિક પ્રશ્નો દ્વારા મૂલ્યાંકન થશે. વિજ્ઞાન જેવા વિષયમાં વ્યવહારિક વિજ્ઞાન (Applied Science) , રોજબરોજના અનુભવો સાથેનું વિજ્ઞાન, સ્વાનુભવો, અવલોકન અને નિરીક્ષણો, વગેરે ધ્યાને રાખી મૂલ્યાંકન થશે.

(3) સંકલિત ભાષાઓના પેપરમાં દરેક વિષયની ભાષાસજજતા, સંભાષણ અને વિદ્યાર્થીઓ સાથેના વર્ગવ્યવહાર અને આંતરક્રિયાને લગતી સજજતાનું મૂલ્યાંકન તથા ભાષાનાં મૂળભૂત તત્વો, પ્રત્યાયન અને સારઅર્થગ્રહણની ક્ષમતાનું મૂલ્યાંકન થશે.

(4) સામાજિક વિજ્ઞાનમાં દેશ–પ્રદેશની ભૂગોળ/ઈતિહાસ દેશની આર્થિક અને સામાજિક પરિસ્થિતિ, સામાજીક મૂલ્યો જેવી બાબાતોને આવરી લેવાશે.

(5) આમ આ કસોટી માટે ધોરણ ૬ થી ૮ નો અભ્યાસક્રમ ધ્યાને લેવાશે. પરંતુ તેનું કઠિનતામૂલ્ય અને સંબંધ ઉચ્ચ માધ્યમિક શિક્ષણ સાથેનો હોય તે જરૂરી છે.

(૩) શિક્ષક યોગ્યતા કસોટીમાં પસંદગી પામવાનાં ધોરણો :

(અ) પ્રાથમિક શિક્ષક યોગ્યતા કસોટી ધોરણ ૧ થી ૫ માટેના ઉમેદવારે વિભાગ ૧ થી ૫ માં કુલ ૬૦ ટકા ગુણ મેળવેલા હશે, તે ઉમેદવારે શિક્ષક યોગ્યતા કસોટી (TET) પાસ કરી છે તેમ ગણાશે.

(બ) ઉચ્ચ પ્રાથમિક શિક્ષણ ધોરણ ૬ થી ૮ માટેના ઉમેદવારો વિભાગ – ૧ અને વિભાગ – ૨ માં દરેકમાં ઓછામાં ઓછા ૫૦ ટકા અને બંને મળી ઓછામાં ઓછા ૬૦ ટકા મેળવેલ હશે તો જ પાસ ગણાશે.

(ક) અનુસૂચિત જાતી / અનુસૂચિત જનજાતિ, સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત અને વિકલાંગ ઉમેદવારના કિસ્સામાં શિક્ષક યોગ્યતા કસોટી ૫૫ ટકા ગુણ મેળવી ઉત્તિર્ણ કરવાની રહેશે.

(૪) આ પરીક્ષા પાસ કરવાનું સરકારી : સ્થાનિક સ્વરાજયની સંસ્થાઓ દ્વારા સંચાલિત શાળાઓ : જિલ્લા પંચાયત અને નગર શિક્ષણ સમિતિ), બિનઅનુદાનિત અને અનુદાનિત ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોની પસંદગી માટે ફરજિયાત રહેશે.

આ પરીક્ષા જરૂરી લાયકાત માટેની છે, તેનાથી શિક્ષક તરીકે પસંદગી તરીકેનો હક મળતો નથી.

(૫) શિક્ષક યોગ્યતા કસોટીના પ્રમાણપત્રની માન્યતા અવધિ :

શિક્ષક યોગ્યતા કસોટીના પ્રમાણપત્રની માન્યતા અવધિ પાંચ વર્ષની રહેશે. પરંતુ આ કસોટી આપવા માટે પ્રયત્નોની સંખ્યા નિયત કરવામાં આવતી નથી. ગમે તેટલા પ્રયત્નો આ કસોટી આપવા માટે માન્ય રહેશે. એક વખત શિક્ષક યોગ્યતા કસોટી આપી દીધા પછી કોઈપણ ઉમેદવાર પોતાના ગુણાત્મક સુધારના અને સારા Merit માટે એક કરતાં વધારે વખત પરીક્ષા આપી શકશે, અને તેવી સ્થિતિમાં છેલ્લી કસોટીના ગુણ પસંદગી માટે માન્ય ગણાશે. ઉમેદવાર ઈચ્છે તો પ્રાથમિક શિક્ષક કસોટી અને ઉચ્ચ પ્રાથમિક શિક્ષક કસોટી બંને આપી શકશે.

(૬)	દરેક સફળ ઉમેદવારને ગુણાંકન સાથેનું પ્રમાણપત્ર રાજ્ય પરીક્ષા બોર્ડ ધ્વારા આપવામાં આવશે. જેમાં ઉમેદવારનું નામ અને સરનામું, પરીક્ષા કેન્દ્રનું નામ અને સરનામું તથા કોડનંબર, જન્મતારીખ,પરીક્ષાનો બેઠક નંબર, પ્રયત્નોની સંખ્યા, કસોટી આપ્યાનો માસ અને વર્ષ, દરેક પેપરના નામ સાથે મેળવેલ ગુણ અને ટકા, class level (પ્રાથમિક કે ઉચ્ચ પ્રાથમિક),વગેરે છાપવાનાં રહેશે. ઉચ્ચ પ્રાથમિક શિક્ષણની યોગ્યતા પરીક્ષામાં સંબંધિત વિષય દર્શાવવાના રહેશે.

ગુજરાત રાજયના રાજયપાલશ્રીના હુકમથી અને તેમના નામે,

(એસ.બી.ગરાસિયા)
નાયબ સચિવ(પ્રાથમિક શિક્ષણ)
શિક્ષણ વિભાગ

પ્રતિ,

- માન. રાજયપાલશ્રીના અગ્ર સચિવશ્રી, રાજભવન, ગાંધીનગર.
- માન.મુખ્યમંત્રીશ્રીના સચિવશ્રી, સચિવાલય,ગાંધીનગર.
- તમામ માન.મંત્રીશ્રીઓ/રાજય કક્ષાના મંત્રીશ્રીઓ/માન.સંસદીય સચિવશ્રીઓના અંગત સચિવશ્રી, સચિવાલય,ગાંધીનગર.
- અગ્ર સચિવશ્રી (શિક્ષણ)ના અંગત સચિવશ્રી, સચિવાલય,ગાંધીનગર.
- સચિવશ્રી,(પ્રાથમિક શિક્ષણ)ના અંગત સચિવશ્રી, સચિવાલય, ગાંધીનગર.
- સચિવાલયના તમામ વિભાગો, ગાંધીનગર.
- કમિશ્નરશ્રી, મધ્યાહન ભોજન યોજના અને શાળાઓ, ગુજરાત રાજય, ગાંધીનગર.
- નિયામકશ્રી, પ્રાથમિક શિક્ષણ, ગુજરાત રાજય, ગાંધીનગર.
- સ્ટેટ પ્રોજેક્ટ ડાયરેકટર, સર્વ શિક્ષા અભિયાન, સેકટર-૧૭, ગાંધીનગર.
- નયામકશ્રી, નિરંતર શિક્ષણ, ગુજરાત રાજય, ગાંધીનગર.
- નિયામકશ્રી, જી.સી.ઇ.આર.ટી. ગાંધીનગર.
- નિયામકશ્રી, ગુજરાત રાજય પાઠય પુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર.
- સચિવશ્રી, ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજય, ગાંધીનગર.
- તમામ મ્યુનિસિપલ કમિશ્નરશ્રીઓ.
- તમામ જિલ્લા વિકાસ અધિકારીશ્રીઓ,
- તમામ જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણાધિકારીશ્રી/શિક્ષણાધિકારીશ્રીઓ
- સર્વે શાસનાધિકારીશ્રી, મહાનગરપાલિકા, નગરપાલિકા અને નગર પંચાયત.

} નિયામકશ્રી પ્રાથમિક શિક્ષણ મારફત

- એકાઉન્ટન્ટ જનરલ, રાજકોટ/અમદાવાદ.
- પગાર અને હિસાબી અધિકારીશ્રી, અમદાવાદ/ગાંધીનગર.
- તમામ જિલ્લા તિજોરી અધિકારીશ્રીઓ.
- નિરીક્ષકશ્રી, સ્થાનિક ભંડોળ હિસાબ, ગુ.રા. ગાંધીનગર.
- માહિતી નિયામક, ગુજરાત રાજય, ગાંધીનગર તરફ રાજયના અગ્રણી દૈનિક અખબારોમાં પ્રસિધ્ધિ અર્થે.

- સચિવશ્રી, રાજ્ય પરીક્ષા બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, ગાંધીનગર.
- શિક્ષણ વિભાગના તમામ અધિકારીશ્રીઓ.
- શિક્ષણ વિભાગની સર્વે શાખાઓ.
- કોમ્પ્યુટર સેલ, શિક્ષણ વિભાગ, સચિવાલય,ગાંધીનગર.(ઓન લાઈન મુકવા સારું)
- સિલેકટ ફાઈલ. /નાયબ સેકશન અધિકારી સિલેકટ ફાઈલ.